

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17.08.1965, sp. zn. Tz 64/65, ECLI:CZ:NS:1965:TZ.64.1965.1

Číslo: 54/1965

Právní věta: K výkladu ustanovení § 138 tr. zák. o trestném činu pletichy proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění ve vztahu k trestnému činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 17.08.1965

Spisová značka: Tz 64/65

Číslo rozhodnutí: 54

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Pletichy proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění, Rozkrádání majetku v socialistickém řízení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 132
§ 138

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 54/1965 sb. rozh.

K výkladu ustanovení § 138 tr. zák. o trestném činu pletichy proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění ve vztahu k trestnému činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. srpna 1965 – [Tz 64/65.](#))

Rozsudkem okresního soudu v Praze-východ ze dne 25. 2. 1965 sp. zn. T 84/65 byl obviněný A. uznán vinným trestným činem pletich proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění podle § 138 tr. zák. a odsouzen k trestu odnětí svobody na 6 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu jednoho roku. Tohoto trestného činu se obviněný podle zjištění okresního soudu dopustil tím, že jako zaměstnanec ZPA Čakovice v době od 1. IV. 1958 do 30. VI. 1964 tím, že zamlčel pobírání sirotčího důchodu na nevlastní dceru, neoprávněně pobíral na tuto dceru přídavky na děti a tak získal 16 170,- Kčs, tedy v úmyslu získat neoprávněné dávky nebo jiné výhody, plynoucí ze sociálního zabezpečení, dopustil se pletich tím, že uvedl nepravdivé okolnosti.

Okresní prokurátor v Praze-východ, který obžalobě ze dne 16. dubna 1965 sp. zn. Pv 921/64 kvalifikoval tentýž skutek (pouze s tou obměnou, že obviněný svým jednáním poškodil ZPA Čakovice o částku 16 170,- Kčs), jako trestní čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák., tj. že obviněný majetek, který je v socialistickém vlastnictví, rozkrádal tak, že ke škodě takového majetku sebe obohatil tím, že někoho uvedl v omyl, podal proti tomuto rozsudku odvolání, v němž se dožadoval uvedené kvalifikace. Naproti tomu obviněný napadl tentýž rozsudek s odůvodněním, že mu nebylo prokázáno úmyslné jednání a proto se dožadoval posouzení své činnosti jako nedbalostní trestný čin poškozování majetku v socialistickém vlastnictví podle § 137 tr. zák.

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 23. dubna 1965 sp. zn. 2 To 44/65 rozhodl o těchto odvoláních tak, že k odvolání okresního prokurátora zrušil rozsudek okresního soudu ve výroku o trestu a při nezměněném výroku o vině - ztotožniv se v tomto směru se skutkovými i právními závěry okresního soudu - odsoudil obviněného podle § 138 tr. zák. k trestu odnětí svobody na jeden rok, jehož výkon podmíněně odložil na zkušební dobu dvou let s uložením povinnosti ve smyslu ustanovení § 59 odst. 2 tr. zák., aby podle svých sil nahradil způsobenou škodu, kdežto odvolání obviněného zamítl.

Ke stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem, Nejvyšší soud zrušil rozsudek krajského soudu i rozsudek okresního soudu a okresnímu soudu v Praze přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud podle § 267 odst. 1 tr. ř. přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení jež mu přecházelo, a shledal, že napadeným rozsudkem byl porušen zákon.

Pokud by výsledky trestního řízení bylo zcela bezpečně zjištěno, že obviněný, vědom si neoprávněnosti pobírání přídatku na děti v případě pobírání sirotčího důchodu, záměrně proškrtl rubriku č. 21 přihlášky nároku na přídatky na děti v r. 1958 v úmyslu pobírat neoprávněně dětské přídatky na nevlastní dceru A. a že tak činil po celou žalovanou dobu, nemohlo by jít o trestný čin pletich proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění podle § 138 tr. zák.

Tohoto trestného činu se totiž dopustí ten, kdo v úmyslu získat neoprávněné dávky nebo výhody, plynoucí ze sociálního zabezpečení (pojištění, zaopatření) nebo z nemocenského pojištění (péče) se dopustí pletich tím, že se poškodí na zdraví, padělá listinu, uvede nepravdivé okolnosti nebo použije jiného úskoku, nejde-li o čin přísněji trestný. Z uvedeného znění je zřejmé, že jde o ustanovení subsidiární povahy, kterého se užije pouze tehdy, jestliže pro ochranu stejných společenských vztahů - v daném případě majetku v socialistickém vlastnictví - je v trestním zákoně určeno více ustanovení a pachatel nezvolí k útoku na tyto vztahy tak závažných forem trestné činnosti, které naplňují jinak znaky přísněji trestného činu. V souvislosti s tím nutno zdůraznit, že přichází-li v úvahu kvalifikace podle ustanovení § 138 tr. zák., nutno pečlivě zkoumat, zda přes některý ve smyslu tohoto ustanovení použitý útok je dán právní nárok na dávky nebo jiné výhody či nikoliv. Např. jde-li o nemocenské dávky, nutno vzít v úvahu ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) zák. č. 54/56 Sb. o nemocenském pojištění zaměstnanců, podle něhož nemá nárok na nemocenské ten, kdo si přivodil pracovní neschopnost v úmyslu vylákat nemocenské, a ustanovení § 24 odst. 2 téhož zákona, podle kterého v uvedeném případě jen rodinným příslušníkům může být vyplaceno nemocenské až do výše tří čtvrtin. Jednal-li pachatel v prvním případě v úmyslu vylákat nemocenské, na které by ve smyslu ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) zák. č. 54/1956 Sb. nevznikl nárok, totiž zatajením skutečnosti, že si přivodil pracovní neschopnost sám směřovalo jeho jednání prakticky k vylákání nemocenského ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví, a to uvedením příslušných orgánů sociálního zabezpečení nebo nemocenského pojištění v omyl, takže naplnilo znaky trestného činu rozkrádání majetku v

socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. (res případě jednání pachatele směřovalo k vylákání nemocenského pro rodinné příslušníky, šlo o trestný čin pletich proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění podle § 138 tr. zák., neboť v tomto případě nárok na dávky nemocenského pro rodinné příslušníky přes pletichy pachatele vznikl. Zákon č. 54/1956 Sb. neobsahuje totiž ustanovení, které by v případě vlastního způsobení si pracovní neschopnosti zbavovalo rodinné příslušníky nároku na částečné nemocenské. Obecně řečeno, jde tedy o trestný čin pletich proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění podle § 138 tr. zák., pokud pachatel, přestože se dopustil jednání v tomto ustanovení uvedeného, nepozbývá nároku na příslušné dávky sociálního zabezpečení nebo nemocenského pojištění.

Ve všech těchto případech nutno ovšem především zkoumat otázku, zda nejde o čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný (§ 3 odst. 2 tr. zák.) a zda tedy nejde jen o pro vinění (zejména podle § 16 odst. 1, § 21 písm. b) zák. č. 38/1961 Sb.), či přestupek (zejména podle § 12 odst. 1 písm. c), § 17 odst. 2 písm. b), § 19 zák. č. 60/1961 Sb.). Rozlišovacím kritériem mezi trestnými činy a proviněními či přestupky bude zejména výše dávek a jiných výhod, činem získaných, nebo pachatelem zamýšlených, tedy obvykle nepřijde o trestný čin při částce málo převyšující 500,- Kčs, pokud jiné okolnosti případu, zejména vlastnosti pachatele, i při nižší částce, nezvyšují stupeň nebezpečnosti činu pro společnost až na úroveň trestného činu.

V souzeném případě je však vzhledem k ustanovení § 32 písm. a) zák. č. 16/1959 Sb. bezpečně zjištěno, že přídavky se neposkytují na děti, na které náleží sirotčí důchod. Dále je bezpečně zjištěno, že pobíráním sirotčího důchodu i přídavku na děti na nevlastní dceru získal obviněný neoprávněně 16 170,- Kčs, tedy částku daleko převyšující 500,- Kčs. Pokud by tedy bylo bezpečně zjištěno i to, že obviněný uvedl do přihlášky nároku na přídavky na děti v r. 1958 úmyslně nepravdu za tím účelem, aby vedle sirotčího důchodu byl mu vyplácen i dětský příravek na nevlastní dceru, na který jinak neměl zákonného nároku, šlo by o závažný útok na majetek v socialistickém vlastnictví se značným stupněm nebezpečnosti činu pro společnost, provedený uvedením příslušných orgánů nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení v omyl a o soustavné využívání tohoto omylu, naplňující všechny znaky trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. a nikoliv jen znaky trestného činu pletich proti sociálnímu zabezpečení a nemocenskému pojištění podle § 138 tr. zák. Vzhledem k trvajícimu charakteru trestné činnosti, která přinášela obviněnému pravidelný, byť i částečný zdroj příjmů, bylo by třeba ještě zkoumat, zda z hledisek § 88 tr. zák. nejde o tak závažnou výdělečnost, zvyšující podstatně stupeň nebezpečnosti trestného činu pro společnost, která by podmiňovala použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 132 odst. 2 písm. b) tr. zák.

Právní závěry okresního soudu a zejména i krajského soudu jsou tedy nesprávné. Krajský soud při tom v rozporu se zněním ustanovení § 138 tr. zák. označuje toto ustanovení jako speciální k ustanovení § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák., ačkoliv vzhledem ke shora uvedeným právním úvahám je účelem tohoto ustanovení pouze doplnit ochranu majetku v socialistickém vlastnictví, kterou jinak poskytuje v případě nebezpečnějších útoků druhé (primární) ustanovení, jímž v daném případě je ustanovení § 132 odst. 1 písm. c) tr. zák. o trestném činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, takže – jak už bylo vpředu uvedeno – § 138 tr. zák. je ustanovením subsidiárním.

Vzhledem k uvedeným pochybením proto Nejvyšší soud oba vadné rozsudky obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a přikázal okresnímu soudu v Praze-východ, aby věc znovu projednal a rozhodl.